

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี : เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 6 มีนาคม 2569

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 8 พฤษภาคม 2569

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 18 พฤษภาคม 2569

ดร.ยอดรัก นันทพานิช

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

บริษัท อาร์เค ออดิท จำกัด

(ผู้ประสานงานหลัก)

ดร.ยศวินกาญจน์ กอบกาญจนพุดติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีบัณฑิต

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (ESG) ของบริษัทสะท้อนพันธะทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีเพื่อประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้เสีย หรือเพื่อแสวงหาความชอบธรรมให้แก่องค์กร โดยศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2563–2567 จำนวน 755 ชุดข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ Fixed Effects Panel Data โดยแยกการวางแผนภาษีเป็น 2 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย ผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี และผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี ผลการศึกษาพบว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลต่างถาวรทางภาษี ซึ่งเกิดจากกิจกรรมเพื่อสังคม อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูล ESG ไม่มีความสัมพันธ์กับผลต่างชั่วคราวทางภาษี ซึ่งเน้นย้ำว่า พฤติกรรมการลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีผ่านผลต่างชั่วคราวจากการใช้ดุลยพินิจในการจัดการกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีไม่ได้เป็นผลมาจากแสวงหาความชอบธรรมหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน โดยสรุปบริษัทที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG สูง มีความสอดคล้องกับการวางแผนภาษีโดยเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีมามากกว่าที่จะใช้ดุลยพินิจในการจัดการกำไรทางบัญชีหรือกำไรทางภาษี ซึ่งก่อให้เกิดผลต่างชั่วคราวทางภาษี ผลการศึกษานี้มีความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบายโดยสนับสนุนการกำหนดกฎระเบียบที่มีประสิทธิภาพผ่านการบูรณาการการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG เข้าไว้กับการวางแผนภาษีของบริษัทเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งช่วยส่งเสริมให้บริษัทตระหนักและรับผิดชอบต่อพฤติกรรมด้านภาษีของบริษัทมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การเปิดเผยข้อมูล ESG การวางแผนภาษี ผลต่างถาวรทางภาษี ผลต่างชั่วคราวทางภาษี

ESG Disclosure and Tax Planning: Stakeholder-Responsiveness or Legitimacy-Seeking? Evidence from Listed Companies on the Stock Exchange of Thailand

Received: March 6, 2026

Revised: May 8, 2026

Accepted: May 18, 2026

Dr. Yodrak Nantapanich

Certified Public Accountant,

RK Audit Limited

(Corresponding Author)

Dr. Yodsawinkan Kobkanjanapued

Assistant Professor of Department of Accounting,

School of Accountancy, University of the Thai Chamber of Commerce

ABSTRACT

This study aims to examine whether corporate Environmental, Social, and Governance (ESG) disclosure reflects social commitments associated with tax planning for the benefit of stakeholders or serves as a mechanism for seeking organizational legitimacy. The study investigates companies listed on the Stock Exchange of Thailand during the period 2020–2024, comprising 755 firm-year observations. A Fixed Effects Panel Data analysis is employed, and tax planning is classified into two measures: permanent book-tax differences and temporary book-tax differences. The findings reveal that ESG disclosure is positively associated with permanent tax differences, which arise from socially oriented activities. However, ESG disclosure is not associated with temporary tax differences. This finding emphasizes that tax expense reduction behavior through temporary differences resulting from managerial discretion in accounting income and taxable income is not driven by legitimacy-seeking motives or self-interested incentives. In conclusion, firms with higher levels of ESG disclosure tend to engage in tax planning through the utilization of tax incentives and tax benefits rather than through managerial discretion in accounting income or taxable income that gives rise to temporary tax differences. The findings of this study are important for policymakers as they support the development of effective regulations through the integration of ESG disclosure into corporate tax planning in order to achieve long-term sustainability objectives. Such integration may encourage firms to become more aware of and accountable for their corporate tax behavior.

Keywords: ESG Disclosure, Tax Planning, Permanent Book-tax Differences, Temporary Book-tax Differences

บทนำ

การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (ESG Disclosure) กับการวางแผนภาษี (Tax Planning) เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในงานวิจัย แต่มักศึกษาแยกออกจากกันและให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างจำกัด (Hanlon & Heitzman, 2010; Sikka, 2010) แม้งานวิจัยบางส่วนเริ่มเชื่อมโยงการเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษีของบริษัท (Yoon et al., 2021; Masiya et al., 2024; Amarna et al., 2025) ผลการศึกษาที่ผ่านมาให้ข้อค้นพบที่หลากหลาย ทั้งในด้านที่พบว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG ที่สูงขึ้นสัมพันธ์กับการลดพฤติกรรมการลดค่าใช้จ่ายภาษี สะท้อนว่า บริษัทที่รับผิดชอบต่อสังคมย่อมคำนึงถึงความเป็นธรรมทางภาษี ชื่อเสียงองค์กร และความสัมพันธ์ระยะยาวกับผู้มีส่วนได้เสีย (Lanis & Richardson, 2012; Hoi et al., 2013) ขณะที่อีกหลายงานวิจัยกลับพบว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG อาจสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีเชิงรุกมากขึ้น เพราะกิจการหรือผู้บริหารใช้ ESG เป็นเครื่องมือสร้างภาพลักษณ์ลดแรงกดดันจากสังคม และปกปิดพฤติกรรมที่มุ่งประโยชน์ส่วนตน (Davis et al., 2016; Christensen et al., 2021) ซึ่งสะท้อนความจำเป็นในการอธิบายความสัมพันธ์ผ่านกรอบทฤษฎีที่ครอบคลุมมากขึ้น

จากข้อค้นพบที่ขัดแย้งกันสะท้อนให้เห็นช่องว่างการวิจัยทางทฤษฎี วรรณกรรมเดิมยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG มีความสัมพันธ์กับการวางแผนภาษีในทิศทางใด เนื่องจากผลการศึกษาแตกต่างกันตามการวัดค่าตัวแปรและเงื่อนไขเชิงบริบทของแต่ละประเทศ (Inger, 2014; Martinez-ferrero et al., 2016) และงานวิจัยจำนวนมากมุ่งตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสถิติ แต่ยังขาดการอธิบายอย่างเป็นระบบว่า ผลลัพธ์ที่พบควรถูกตีความภายใต้กรอบทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย ทฤษฎีตัวแทน หรือทฤษฎีความชอบธรรมอย่างไร (Lanis & Richardson, 2015; Laguir et al., 2015) อีกทั้ง หลักฐานจำนวนมากยังอยู่ในบริบทต่างประเทศ ขณะที่ตลาดเกิดใหม่อย่างประเทศไทยอาจมีโครงสร้างแรงจูงใจการกำกับดูแล และแรงกดดันเชิงสถาบันแตกต่างจากประเทศพัฒนาแล้ว (Richardson & Lanis 2013; Wang et al., 2020) แม้ประเทศไทยจะมีการพัฒนาด้าน ESG อย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีระดับการเปิดเผยที่แตกต่างกันและคุณภาพการเปิดเผยยังไม่สม่ำเสมอ (SET, 2023; SEC, 2023) จึงทำให้ความหมายของ ESG ต่อพฤติกรรมภาษีแตกต่างออกไปได้

ภายใต้กรอบทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) การเปิดเผยข้อมูล ESG เป็นกลไกสำคัญที่องค์กรใช้ในการสื่อสารความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียต่าง ๆ (Freeman, 1984; Hill & Jones, 1992) เนื่องจากรายได้จากภาษีมิบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การดำเนินนโยบายภาษีอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคม (Lanis & Richardson, 2012, 2015) ดังนั้นบริษัทที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG สูงย่อมคาดหวังได้ว่า จะมีแรงจูงใจในการลดพฤติกรรมการวางแผนภาษีเชิงรุกเพื่อรักษาความไว้วางใจของผู้มีส่วนได้เสียและสนับสนุนความยั่งยืนในระยะยาวขององค์กร (Hoi et al., 2013; Lanis & Richardson, 2012, 2015) ในทางตรงกันข้าม ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) ให้มุมมองว่า ผู้บริหารในฐานะตัวแทนอาจมีแรงจูงใจในการวางแผนภาษีเชิงรุกเพื่อเพิ่มผลประโยชน์ของตนเองหรือเพื่อเพิ่มผลตอบแทนระยะสั้นแก่ผู้ถือหุ้น (Desai & Dharmapala, 2006) แม้ว่าการวางแผนภาษีเชิงรุกอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านชื่อเสียงหรือความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบในระยะยาวก็ตาม ในบริบทนี้ การเปิดเผยข้อมูล ESG อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อลดความไม่สมมาตรของข้อมูลระหว่างผู้บริหารและผู้มีส่วนได้เสียภายนอก (Jensen & Meckling, 1976) หรือในบางกรณี อาจถูกใช้เป็นกลไกเชิงสัญลักษณ์เพื่อปกปิดพฤติกรรมการจัดการภาษีที่ก้าวร้าว (Chen et al., 2010; Hoi & Zhang, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองที่ว่า ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของผู้บริหารและผู้มีส่วนได้เสียอาจนำไปสู่การใช้ ESG เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์

ภายใต้กรอบทฤษฎีความชอบธรรม (Legitimacy Theory) การเปิดเผยข้อมูล ESG สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกการสร้าง รักษา หรือฟื้นฟูความชอบธรรมขององค์กรต่อสังคม (Deegan, 2002) โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่บริษัทเผชิญกับแรงกดดันจากสาธารณะเกี่ยวกับการวางแผนภาษี การเปิดเผยข้อมูล ESG ในระดับสูงอาจไม่ได้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นเชิงสาระ

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ต่อความยั่งยืนเสมอไป แต่เป็นการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจจากพฤติกรรมที่อาจถูกมองว่า ไม่เหมาะสม เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี (Lanis & Richardson, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการฟอกเขียว (Greenwashing) และการบริหารความชอบธรรมขององค์กร (Legitimacy management) (Suchman, 1995)

งานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG และการวางแผนภาษีในบริบทของประเทศไทย โดยใช้กรอบของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย ทฤษฎีตัวแทน และทฤษฎีความชอบธรรม เพื่ออธิบายผลลัพธ์ของการศึกษา การบูรณาการทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย ทฤษฎีตัวแทน และทฤษฎีความชอบธรรม ช่วยให้เข้าใจแรงจูงใจและพฤติกรรมขององค์กรได้อย่างรอบด้านมากขึ้น ทั้งในมิติของความรับผิดชอบ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ และการแสวงหาความชอบธรรม ซึ่งนำไปสู่คำถามเชิงประจักษ์ที่สำคัญว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG เป็นตัวสะท้อนพฤติกรรมภาษีที่โปร่งใสอย่างแท้จริง หรือเป็นเพียงเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการบริหารภาพลักษณ์ขององค์กร งานวิจัยนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านวิชาการ โดยเติมเต็มช่องว่างการวิจัยทางทฤษฎีเกี่ยวกับ ESG และพฤติกรรมภาษีในบริบทตลาดเกิดใหม่ ด้านนโยบาย โดยช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลเข้าใจว่า การยกระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG นำไปสู่พฤติกรรมภาษีที่รับผิดชอบต่อมากขึ้น และด้านการปฏิบัติ โดยช่วยให้นักลงทุนและผู้กำหนดนโยบายตีความการเปิดเผยข้อมูล ESG ได้อย่างรอบด้านมากขึ้น ไม่เพียงแค่พิจารณาในฐานะสัญญาณเชิงภาพลักษณ์ขององค์กรเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG กับผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี และผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี โดยพิจารณาว่า ถูกนำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อแสวงหาความชอบธรรม หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนตามกรอบของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย ทฤษฎีตัวแทน และทฤษฎีความชอบธรรม

บททวนวรรณกรรมและสมมติฐานของงานวิจัย

การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (ESG Disclosure)

การเปิดเผยข้อมูล ESG เป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลขทางการเงินของกิจการไปยังผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลขององค์กรซึ่งช่วยลดความไม่สมมาตรของข้อมูลและเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงานของกิจการ (Dhaliwal et al., 2011) ในเชิงทฤษฎี การเปิดเผยข้อมูล ESG สามารถอธิบายได้ผ่านหลายทฤษฎี ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียมองว่า กิจการต้องตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย (Freeman, 1984) ทฤษฎีตัวแทนเน้นบทบาทของการเปิดเผยข้อมูล ESG ในการลดปัญหาตัวแทนระหว่างผู้บริหารและผู้ถือหุ้น (Jensen & Meckling, 1976) และทฤษฎีความชอบธรรมชี้ว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG เป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรมให้กับองค์กรในสายตาสังคม (Suchman, 1995) หลักฐานเชิงประจักษ์พบว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG ที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับความโปร่งใสและคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น รวมถึงลดพฤติกรรมเชิงฉวยโอกาสของผู้บริหาร (Kim et al., 2012) นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูล ESG ยังมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลดค่าใช้จ่ายภาษี โดยบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูล ESG ที่สูงขึ้นมักมีแนวโน้มการวางแผนภาษีเชิงรุกที่ต่ำลง เนื่องจากต้องรักษาภาพลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Lanis & Richardson, 2015) โดยสรุป การเปิดเผยข้อมูล ESG จึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียทั้งในมิติของสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ในการสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องขององค์กร

การวางแผนภาษี (Tax Planning)

การวางแผนภาษีเป็นการจัดโครงสร้างธุรกรรมหรือการดำเนินงานของกิจการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางภาษีสูงสุดภายใต้กรอบของกฎหมาย (Scholes et al., 2015) โดยสามารถสะท้อนผ่านระดับของผลต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (Book-tax Differences: BTD) ซึ่งเป็นความแตกต่างที่เกิดขึ้นระหว่างกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษี โดย BTD ถูกใช้เป็นตัวชี้วัดสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมกรวางแผนภาษี เนื่องจากสะท้อนทั้งความแตกต่างเชิงหลักการบัญชีและการใช้ดุลยพินิจของผู้บริหาร (Hanlon & Heitzman, 2010) โดยทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย

ผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (Permanent Book-tax Differences)

ผลต่างถาวรทางภาษีเป็นความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีที่ไม่กลับรายการในอนาคต (Hanlon & Heitzman, 2010) โดยเกิดจากความแตกต่างกันอย่างถาวรของหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษี อาจเป็นสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่กิจการได้รับ หรือรายการที่ต้องห้ามในทางภาษี ผลต่างถาวรถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญของการวางแผนภาษี เนื่องจากสะท้อนการลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีอย่างแท้จริงโดยไม่เกิดภาระภาษีในอนาคต (Frank et al., 2009)

ผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (Temporary Book-tax Differences)

ผลต่างชั่วคราวทางภาษี เป็นความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีในงวดปัจจุบันแต่จะกลับรายการในอนาคต (IAS 12, 2026) ความแตกต่างดังกล่าวเกิดจากการใช้เกณฑ์ในการรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายที่แตกต่างกันระหว่างหลักการบัญชีกับกฎหมายภาษี ผลต่างชั่วคราวทางภาษีมีความสำคัญ เนื่องจากสะท้อนถึงภาระภาษีในอนาคต (Hanlon & Heitzman, 2010) และมักถูกใช้เป็นตัวแทนของการวางแผนภาษี เนื่องจากเป็นผลมาจากความแตกต่างของจังหวะเวลาในการรับรู้รายการ (Phillips et al., 2003)

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษีในมุมมองผู้มีส่วนได้เสีย และการแสวงหาความชอบธรรม

พฤติกรรมกรลดภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นการวางแผนภาษีที่อาจส่งผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัท (Desai & Dharmapala, 2006) และบั่นทอนความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้เสีย ในขณะเดียวกัน บริษัทอาจใช้แนวปฏิบัติด้าน ESG เป็นเครื่องมือในการเบี่ยงเบนความสนใจจากพฤติกรรมที่ขาดจริยธรรมดังกล่าว การเปิดเผยข้อมูล ESG ควรสะท้อนถึงพันธะทางจริยธรรมของบริษัทอย่างน่าเชื่อถือ และนำไปสู่การลดหรือขจัดแนวปฏิบัติที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด รวมถึงพฤติกรรมกรวางแผนภาษีเชิงรุก (Martinez-Martinez et al., 2021; Masiya et al., 2024) การชำระภาษีขององค์กรสามารถเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่สังคมและชุมชนใช้ประเมินระดับความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วมทางสังคมของบริษัท (Armstrong et al., 2019; Masiya et al., 2024) เนื่องจากภาษีเป็นกลไกหลักที่ภาครัฐใช้ในการกระจายรายได้และจัดให้มีบริการสาธารณะที่เอื้อต่อความเป็นปึกแผ่นและการพัฒนาสังคม เช่น การสาธารณสุข การศึกษา ระบบขนส่งสาธารณะ และบริการสาธารณะอื่น ๆ (Makni et al., 2019; Ullah et al., 2023) การชำระภาษีทำให้ภาครัฐสามารถจัดหาสินค้าสาธารณะได้ ในขณะที่พฤติกรรมกรลดภาระภาษีเป็นอุปสรรคต่อเป้าหมายดังกล่าว (Friesse et al., 2008; Lanis & Richardson, 2012)

จากมุมมองของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย การชำระภาษีถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจต่อสังคม และเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมกรลดภาระภาษีเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับบทบาทขององค์กรในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม (Lanis & Richardson, 2012; Masiya et al., 2024) ดังนั้นเมื่อบริษัทไม่ชำระภาษีในจำนวนที่เหมาะสมเพียงพอส่งผลกระทบต่อระดับสวัสดิการของสังคมโดยรวม

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

โดยพฤติกรรมการณ์การลดภาระภาษีเชิงฉวยโอกาสจะจำกัดความสามารถของภาครัฐในการจัดเก็บรายได้และนำไปสู่การเสียผลประโยชน์ของประชาชน (Park, 2017)

ในขณะเดียวกัน ปัญหาการวางแผนภาษีเชิงรุกสามารถอธิบายได้ผ่านทฤษฎีตัวแทน ซึ่งมองว่า ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทในฐานะผู้เสียภาษีและภาครัฐในฐานะผู้จัดเก็บภาษีเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว ภาครัฐมีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีในระดับที่สูงขึ้น ขณะที่บริษัทมีแรงจูงใจในการลดภาระค่าใช้จ่าย ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายด้านภาษีเพื่อเพิ่มผลกำไร (Friedman, 1970) อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้เปิดโอกาสให้บริษัทสามารถใช้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีจากการลงทุนและค่าใช้จ่ายบางประเภทที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเพื่อสังคม การกุศล หรือการลงทุนด้านความยั่งยืน ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ ESG ของบริษัท และสะท้อนถึงความสอดคล้องระหว่างนโยบายภาษีและกลยุทธ์ ESG (Dyrenge et al., 2010; Yoon et al., 2021)

มุมมองของทฤษฎีความชอบธรรม การเปิดเผยข้อมูล ESG อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการรักษาหรือฟื้นฟูความชอบธรรมขององค์กร โดยเฉพาะเมื่อการวางแผนภาษีเชิงรุกอาจถูกสังคมมองว่าไม่เหมาะสมหรือขาดความชอบธรรม (Deegan et al., 2002; Kim & Im, 2017) พฤติกรรมการลดภาระภาษีในบริบทนี้จึงอาจถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและการเปิดเผยข้อมูล ESG อาจทำหน้าที่เป็นกลไกการลดแรงกดดันด้านชื่อเสียงและการปฏิบัติตามกฎขององค์กร (Lanis & Richardson, 2012; Rego & Wilson, 2012)

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG และการวางแผนภาษีที่มีผลกระทบทางภาษีอย่างเหมาะสม จำเป็นต้องแยกความแตกต่างระหว่างกลยุทธ์การวางแผนภาษีที่ก่อให้เกิดผลต่างถาวรทางภาษี (Permanent Tax Differences) และผลต่างชั่วคราวทางภาษี (Temporary Tax Differences) กลยุทธ์การวางแผนภาษีที่ก่อให้เกิดผลต่างถาวรทางภาษีมักเกี่ยวข้องกับกิจกรรมเพื่อสังคม การสนับสนุน หรือการลงทุนที่รัฐส่งเสริม ซึ่งช่วยลดภาระภาษีและสร้างประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่มจึงไม่ควรถูกจัดเป็นการหลีกเลี่ยงภาษี ในทางกลับกัน กลยุทธ์การวางแผนภาษีที่ก่อให้เกิดผลต่างชั่วคราวทางภาษี ซึ่งเกิดจากความแตกต่างระหว่างหลักการทางบัญชีและหลักเกณฑ์ทางภาษีที่อาจสะท้อนพฤติกรรมการจัดการกำไรและการหลีกเลี่ยงภาษีเชิงฉวยโอกาส ซึ่งในกรณีนี้ บริษัทอาจใช้การเปิดเผยข้อมูล ESG เพื่อกลบเกลื่อนหรือเบี่ยงเบนความสนใจจากพฤติกรรมดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวภายใต้กรอบทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG มีความสอดคล้องกับการวางแผนภาษีของบริษัทหรือไม่ โดยพิจารณาว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG ช่วยลดแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์การลดภาระภาษี (ผลต่างชั่วคราวทางภาษี) และส่งเสริมแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเพื่อสังคมและความยั่งยืน (ผลต่างถาวรทางภาษี) หรือไม่ และภายใต้กรอบทฤษฎีความชอบธรรมและทฤษฎีตัวแทน การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์ว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG ถูกใช้เป็นเครื่องมือกลบเกลื่อนหรือชดเชยพฤติกรรมการณ์การหลีกเลี่ยงภาษีขององค์กรหรือไม่

การพัฒนาสมมติฐาน

การเปิดเผยข้อมูล ESG และการวางแผนภาษีสามารถถูกนำมาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนมูลค่าของกิจการได้ (Dhaliwal et al., 2011; Lev et al., 2010) บริษัทที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG สูงควรมีแนวโน้มในพฤติกรรมการณ์การหลีกเลี่ยงภาษีที่ต่ำ (Lin et al., 2017; Ortas & Gallego- Alvarez, 2020) อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว การวางแผนภาษีสามารถเกิดขึ้นได้น้อยสองลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรก การวางแผนภาษีที่เกิดจากการลงทุนหรือกิจกรรม

ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ ESG ของบริษัท และลักษณะที่สอง การวางแผนภาษีที่มีเป้าหมายเพื่อชดเชยหรือกลบเกลื่อนผลของการหลีกเลี่ยงภาษี วรรณกรรมส่วนใหญ่เชื่อมโยงการเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษีโดยไม่ได้แยกลักษณะของแนวปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลกระทบดังกล่าว ทั้งที่เหตุผลและกลไกของการวางแผนภาษีแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญและควรได้รับการวิเคราะห์แยกกัน (Kim & Im, 2017; Lanis & Richardson, 2012) โดยผลต่างถาวรทางภาษีมักเกิดจากความพยายามของรัฐในการจูงใจให้บริษัทดำเนินกิจกรรมบางประเภท เช่น การทำกิจกรรมเพื่อสังคม การให้การสนับสนุนหรืออุปถัมภ์ การจ้างแรงงาน หรือการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (Arco-Castro et al., 2020) ในขณะที่ผลต่างชั่วคราวทางภาษี อาจเกี่ยวข้องกับแนวปฏิบัติด้านการจัดการกำไรที่มุ่งเลื่อนภาระภาษีไปตามช่วงเวลาหรือสะท้อนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงภาษี (Gulzar et al., 2018; Lanis & Richardson, 2012; Park, 2017)

ในบริบทนี้ การดำเนินงานที่ก่อให้เกิดผลต่างถาวรทางภาษีจากการใช้สิทธิประโยชน์หรือมาตรการจูงใจของภาครัฐ และสามารถเชื่อมโยงกับแนวปฏิบัติด้าน ESG ได้โดยตรง เมื่อบริษัทลงทุนหรือบริจาคเงินตามนโยบาย ESG ของตนเอง บริษัทจะถูกมองว่า มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมโดยตรงขณะเดียวกันก็สามารถเสริมสร้างชื่อเสียงขององค์กรและลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีตามกฎหมายได้ ดังนั้นจึงสามารถคาดหวังความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG และผลต่างถาวรทางภาษีได้ นำไปสู่สมมติฐานของการศึกษา คือ

H1: การเปิดเผยข้อมูล ESG มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG และผลต่างชั่วคราวทางภาษีสามารถอธิบายได้จากสามมุมมองเชิงทฤษฎีที่แตกต่างกัน ภายใต้กรอบของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียความสัมพันธ์ดังกล่าวควรเป็นเชิงลบ เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG ในระดับที่สูงควรช่วยลดโอกาสในการวางแผนภาษีเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายภาษี ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อจริยธรรมและลดความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย (Kim & Im, 2017; Lanis & Richardson, 2015) ในทางตรงกันข้าม ภายใต้กรอบของทฤษฎีตัวแทนและทฤษฎีความชอบธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG กับผลต่างชั่วคราวทางภาษี อาจเป็นเชิงบวก เนื่องจากผลต่างชั่วคราวอาจเป็นผลจากแนวปฏิบัติด้านการจัดการกำไรคงค้างที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาระภาษี ซึ่งในกรณีนี้ การเปิดเผยข้อมูล ESG อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือชดเชยหรือบรรเทาผลกระทบด้านลบจากการวางแผนภาษีที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด (Lanis & Richardson, 2012) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG และผลต่างชั่วคราวทางภาษีในการศึกษานี้เลือกใช้กรอบของทฤษฎีตัวแทนและทฤษฎีความชอบธรรม โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานว่า บริษัทอาจเปิดเผยข้อมูล ESG เป็นกลยุทธ์เชิงการบริหารเพื่อกลบเกลื่อนพฤติกรรมที่ขัดต่อจริยธรรม รวมถึงเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนในการหลีกเลี่ยงภาษี (Godfrey et al., 2009; Shafai et al., 2018; Gulzar et al., 2018; Mao, 2019; Zeng, 2019) กลยุทธ์ดังกล่าวช่วยลดผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นต่อชื่อเสียงขององค์กรและลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษทางภาษี การสูญเสียลูกค้า และความเสียหายต่อภาพลักษณ์ขององค์กร ด้วยเหตุนี้ บริษัทอาจมองว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG เป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงด้านชื่อเสียงเพื่อรักษาความชอบธรรมและปิดเบี่ยงการกระทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรในสายตาของสังคมแม้จะมีการดำเนินพฤติกรรมลดภาระภาษีในรูปแบบที่ก่อให้เกิดผลต่างชั่วคราวทางภาษีกก็ตาม (Lanis & Richardson, 2013; Pratiwi & Siregar, 2019) ดังนั้นภายใต้กรอบของทฤษฎีตัวแทนและทฤษฎีความชอบธรรม จึงคาดหวังความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG กับระดับผลต่างชั่วคราวทางภาษี ทั้งนี้ เนื่องจากทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ จึงนำไปสู่สมมติฐานโดยไม่กำหนดทิศทางว่า

H2: การเปิดเผยข้อมูล ESG มีความสัมพันธ์กับผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ใช้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) เป็นประชากร โดยมีช่วงเวลาที่ทำการศึกษาดังแต่ปี พ.ศ. 2563–2567 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สอดคล้องกับการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังวิกฤตโควิด-19 ซึ่งได้รับการผลักดันจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการส่งเสริมให้เพิ่มความโปร่งใสผ่านรายงาน 56-1 One Report (SEC, 2020) และมีแนวโน้มที่ยังคงได้รับการผลักดันเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งให้บริษัทที่มีความหมายสำหรับการศึกษาบทบาทของการเปิดเผยข้อมูล ESG ในการกำหนดพฤติกรรมกรรมการวางแผนภาษี จากจำนวนบริษัททั้งหมด 3,515 ชุดข้อมูล ได้คัดกรองชุดข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนและค่าข้อมูลผิดปกติออกไป 2,065 ชุดข้อมูล สำหรับตัวแปรที่มีข้อมูลขาดหายไปได้ใช้วิธีการ Linear Interpolation ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูล Panel ที่มีลักษณะต่อเนื่องตามเวลาเพื่อประมาณค่าที่หายไปในภายในแต่ละชุดข้อมูลและช่วยลดความคลาดเคลื่อนจากการคาดการณ์โดยไม่กระทบต่อชุดข้อมูลหลัก (Honaker & King, 2010) และใช้วิธี Z-score เพื่อระบุค่าผิดปกติ (Outlier) โดยต้องมีค่าสัมบูรณ์มากกว่า 3 ($|Z| > 3$) ซึ่งอาจส่งผลต่อความแม่นยำของการวิเคราะห์เชิงสถิติ (Hair et al., 2010) ทำให้มีจำนวนข้อมูลทั้งสิ้น 775 ชุดข้อมูล (Firm-year Observations) ดังตารางที่ 1 โดยชุดข้อมูลดังกล่าวไม่รวม 1) บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน บริษัทหลักทรัพย์ ธุรกิจกองทุนและทรัสต์เพื่อการลงทุน ซึ่งมีวิธีการบัญชีที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น และ 2) บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนในการวัดค่าตัวแปรและมีค่าข้อมูลผิดปกติ (Outlier) ทั้งนี้ การคัดเลือกตัวอย่างไม่ได้ตัดกลุ่มบริษัทที่มีรอบระยะเวลาบัญชีไม่ใช่ 31 ธ.ค. เนื่องจากการวัดค่าตัวแปรไม่มีตัวแปรใดที่จำเป็นต้องมีระยะเวลาเดียวกัน (อย่างเช่น ราคาหุ้น) เพื่อเป็นการรักษาจำนวนชุดข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ตารางที่ 1: การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือก	จำนวนชุดข้อมูล
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563–2567	3,515
หัก (1) บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน บริษัทหลักทรัพย์ ธุรกิจกองทุนและทรัสต์เพื่อการลงทุน	(675)
(2) บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนในการวัดค่าตัวแปรและมีค่าข้อมูลผิดปกติ (Outlier)	(2,065)
จำนวนชุดข้อมูล (Firm-year Observation) ที่ใช้ในการศึกษา	775

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาจุดมุ่งหมายของการเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี ใช้ข้อมูลจากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน และฐานข้อมูลออนไลน์ LSEG เพื่อรวบรวมข้อมูลทางการเงินและคะแนน ESG ที่ใช้สำหรับวัดค่าตัวแปรทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล ได้แก่ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อพิจารณาระดับและทิศทางความสัมพันธ์ในเบื้องต้นระหว่างตัวแปร และทดสอบปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นพหุ (Multicollinearity)

สำหรับการทดสอบสมมติฐาน งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ Fixed Effects Panel Data เพื่อประมาณค่าพารามิเตอร์สำหรับการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาและควบคุมความแตกต่างข้ามช่วงเวลาและความแตกต่างเฉพาะของอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้มี Year Fixed Effects และ Industry Fixed Effects ทั้งนี้ ได้ใช้ค่า Robust Standard Error เพื่อแก้ปัญหาปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ของเศษเหลือ (Heteroscedasticity)

ตัวแปรและการวัดค่า

การเปิดเผยข้อมูล ESG

การเปิดเผยข้อมูล ESG งานวิจัยนี้ใช้คะแนน ESG จากฐานข้อมูล LSEG ซึ่งมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0–100 โดยคะแนนดังกล่าวรวบรวมจากการอ้างอิงของ LSEG เช่น รายงานประจำปีของบริษัท ข่าวสาร และรายงานขององค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง และนำไปวิเคราะห์ด้วยตัวชี้วัด ซึ่งอาจอิงจากตัวชี้วัดของ LSEG หรือดัชนีมาตรฐานสากล เช่น Dow Jones Sustainability Index (DJSI), FTSE Russel ESG Index หรือ MSCI ESG Index เป็นต้น เนื่องจากการรวบรวมจากดัชนีหลายแหล่งไม่ใช่เพียงแค่อิงดัชนีใดดัชนีหนึ่ง โดยคะแนน ESG ประกอบด้วยคะแนนภาพรวมและคะแนนใน 3 มิติ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล โดยค่าสูงสะท้อนระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG ที่มากกว่า (Amarna et al., 2025)

การวางแผนภาษี

ความแตกต่างระหว่างกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษีสะท้อนพฤติกรรมผลการลดภาระภาษีเงินได้นิติบุคคล (Comprix et al., 2011) Hanlon and Heitzman (2010) อธิบายว่า กำไรทางบัญชีเป็นการรายงานเพื่อวัตถุประสงค์ให้ผู้ใช้งบการเงิน ในขณะที่กำไรทางภาษีใช้เพื่อรายงานไปยังหน่วยงานจัดเก็บภาษี ผู้บริหารจึงอาจใช้ดุลยพินิจในการรายงานกำไรทั้งสองเพื่อวัตถุประสงค์ต่างกัน จึงสะท้อนการวางแผนภาษี นั่นคือ หากกำไรทางบัญชีสูงกว่ากำไรทางภาษี สะท้อนว่าผู้บริหารอาจใช้ดุลยพินิจในการลดภาระภาษี อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างนี้อาจเกิดได้หลายปัจจัยไม่เพียงแต่การหลีกเลี่ยงภาษีเท่านั้น แต่อาจเกิดจากการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมผลการลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีในเชิงบวก (Salihu et al., 2013) เนื่องจากกำไรทางภาษีของบริษัทไม่ได้ถูกเปิดเผย ดังนั้นการคำนวณกำไรทางภาษีจึงต้องใช้วิธีการประมาณการโดยนำค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้หารด้วยอัตราภาษีที่กฎหมายกำหนด (Lee et al., 2015)

1) ผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (Permanent Book-tax Differences: PBTB) สะท้อนการวางแผนภาษีในการลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลเชิงรุก (Dridi & Boubaker, 2015) ในขณะที่ผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีอาจได้รับผลกระทบจากการจัดการกำไรทางบัญชีหรือจัดการกำไรทางภาษี หรือทั้งสองอย่าง แต่ผลต่างถาวรทางภาษีเกิดจากการใช้ดุลยพินิจโดยมีเจตนาในการลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่านั้น (Frank et al., 2009) หรืออาจเกิดจากการได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี (Arco-Castro et al., 2020) งานวิจัยในอดีตที่อ้างอิง PBTB เป็นตัวแทนในการวัดค่าการวางแผนภาษี เช่น Frank et al. (2009); Wahab and Holland, (2015); Huang and Chang (2016); Martinez-Ferrero, (2022); Colasante et al. (2024)

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

$$PBD_{it} = \frac{\text{กำไรทางบัญชีก่อนภาษี}_{it} - (\text{ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้}_{it} / \text{อัตราภาษีที่กฎหมายกำหนด})}{\text{สินทรัพย์รวม}_{it}} - TBTD_{it}$$

2) ผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (Temporary Book-tax Differences: TBTD) ซึ่งผลต่างชั่วคราวเกิดขึ้นเมื่อการรับรู้รายได้และ/หรือค่าใช้จ่ายในทางบัญชีกับทางภาษีรับรู้ในเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นช่องว่างให้ผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติด้านภาษีเพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ (Comprich et al., 2011) เมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหารใช้กลยุทธ์การเลื่อนเวลา ผลต่างชั่วคราวจะสะท้อนวิธีปฏิบัติทางภาษีเพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัท (Wahab & Holland, 2015) เนื่องจากการเลื่อนเวลามีเป้าหมายเพื่อเลื่อนหรือเปลี่ยนเวลาในการชำระภาษี (Hanlon & Geitzman, 2010) งานวิจัยในอดีตที่อ้างอิง TBTD เป็นตัวแทนในการวัดค่าการวางแผนภาษี เช่น Frank et al. (2009); Hanlon and Heitzman (2010); Moore (2012); Wahab and Holland, (2015); Huang and Chang (2016); Lou (2019); Martinez-Ferrero, (2022); Colasante et al. (2024)

$$TBTD_{it} = \frac{\text{กำไรทางบัญชีก่อนภาษี}_{it} - (\text{ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี}_{it} / \text{อัตราภาษีที่กฎหมายกำหนด})}{\text{สินทรัพย์รวม}_{it}}$$

ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี_{it} = การเปลี่ยนแปลงหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี_{it} - การเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี_{it}

ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

ขนาดของกิจการ (Size) วัดค่าจาก ลอการิทึมธรรมชาติ (Ln) ของสินทรัพย์รวม (Moore, 2012; Wahab & Holland, 2015; Huang & Change, 2016)

ความเสี่ยงในการก่อหนี้ (Leverage: LEV) วัดค่าจาก หนี้สินไม่หมุนเวียนหารด้วยสินทรัพย์รวม (Moore, 2012; Wahab & Holland, 2015; Huang & Change, 2016)

ความสามารถในการทำกำไร (Profitability: PA) วัดค่าจาก กำไรทางบัญชีก่อนภาษีหารด้วยสินทรัพย์รวม (Moore, 2012; Wahab & Holland, 2015; Huang & Change, 2016)

การลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงาน (Capital Intensity: CI) วัดค่าจาก สินทรัพย์ถาวรหารด้วยสินทรัพย์รวม (Wahab & Holland, 2015; Luo, 2019)

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยนี้ใช้แบบจำลองถดถอยพาเนลผลคงที่ (Fixed Effects Panel Data Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของการศึกษาและควบคุมปัจจัยร่วมที่กระทบทุกบริษัทในปีเดียวกัน (Year Fixed Effect) และลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากในช่วงเวลา (Industry Fixed Effect) ทั้งนี้ การใช้ Fixed Effect Model มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมอิทธิพลของปัจจัยที่ไม่สามารถสังเกตได้ ซึ่งมีลักษณะคงที่ตามเวลา และอาจมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระในแบบจำลอง นอกจากนี้ งานวิจัยได้ทำการตรวจสอบปัญหาทางเศรษฐมิติ ได้แก่ ปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นพหุ (Multicollinearity) ปัญหาสหสัมพันธ์ของเศษเหลือ (Autocorrelation) และปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ของเศษเหลือ (Heteroscedasticity)

ผลการทดสอบยืนยันว่า ชุดข้อมูลตัวอย่างไม่พบปัญหา Multicollinearity (ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4) และไม่พบปัญหา Autocorrelation (ดังตารางที่ 4) อย่างไรก็ตาม พบปัญหา Heteroscedasticity เพื่อบรรเทาผลกระทบของปัญหาดังกล่าวต่อการอนุมานเชิงสถิติ งานวิจัยนี้จึงประมาณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานแบบ Cluster Robust Standard Error ที่ระดับบริษัท (Firm Level) ซึ่งให้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานที่มีความทนทานต่อปัญหา Heteroscedasticity และความสัมพันธ์ของเศษเหลือภายในบริษัท (Wooldridge, 2020a) ทั้งนี้ การปรับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อค่าประมาณสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองแต่ช่วยเพิ่มความถูกต้องของการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นแบบจำลอง Fixed Effects Panel Data ร่วมกับการใช้ Cluster Robust Standard Error จึงเหมาะสมที่สุดสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ โดยสามารถแสดงแบบจำลองได้ดังนี้

$$PBDT_{it} = \beta_0 + \beta_1 ESG_{it} + \sum_{n=2}^5 \beta_n Control_{it} + \sum_{n=6}^9 \beta_n Fixed\ Effect_{it}^{year} + \sum_{n=10}^{15} \beta_n Fixed\ Effect_{it}^{industry} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

$$TBDT_{it} = \beta_0 + \beta_1 ESG_{it} + \sum_{n=2}^5 \beta_n Control_{it} + \sum_{n=6}^9 \beta_n Fixed\ Effect_{it}^{year} + \sum_{n=10}^{15} \beta_n Fixed\ Effect_{it}^{industry} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

โดยที่ PBDT คือ ผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี, TBDT คือ ผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี, ESG คือ การเปิดเผยข้อมูล ESG, Control ประกอบด้วย ขนาดกิจการ ความเสี่ยงในการก่อหนี้ความสามารถในการทำกำไร และการลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงาน, Fixed Effect (Year) คือ ปีที่ทำการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563–2567 รวม 5 ปี จึงมีตัวแปรหุ่น 4 ตัวแปร (k-1) และ Fixed Effect (Industry) คือ กลุ่มอุตสาหกรรมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวม 7 กลุ่มอุตสาหกรรม จึงมีตัวแปรหุ่น 6 ตัวแปร (k-1)

ผลการศึกษา

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 775 ชุดข้อมูล (Firm-year Observations) ลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลจากสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงได้ดังตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ แสดงได้ดังตารางที่ 3 และผลการทดสอบสมมติฐาน แสดงได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 2: สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ตัวแปร	Minimum	Maximum	Mean	St. Deviation
PBDT	-89.230	168.602	4.149	20.279
TBDT	-19.273	52.334	0.554	6.594
ESG	0.2536	91.974	55.244	16.244
Size	19.982	28.872	24.088	1.615
LEV	0.000	16.156	0.854	1.059
PA	-0.604	0.635	0.064	0.081
CI	0.003	0.911	0.374	0.215

หมายเหตุ n = 775

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา สำหรับตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์พบว่า ผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (PBSD) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (TBSD) โดยมีค่าเท่ากับ 4.149 และ 0.554 ตามลำดับ ซึ่งให้เห็นว่า บริษัทส่วนใหญ่มีการวางแผนภาษีโดยเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีมากกว่าใช้การจัดการกำไรในการวางแผนภาษี ในกรณีของตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูล ESG พบว่า มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง (55.244) ซึ่งสะท้อนถึงข้อเท็จจริงที่ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่อยู่ในดัชนีที่คัดเลือกตามเกณฑ์ด้านความยั่งยืนทำให้มีคะแนน ESG ที่สูง

ค่าเฉลี่ยของขนาดกิจการ (Size) อยู่ที่ 24.088 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของตัวแปรความเสี่ยงในการก่อหนี้ (LEV) บ่งชี้ว่าบริษัทในกลุ่มตัวอย่างโดยรวมไม่ได้มีระดับการก่อหนี้สูง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.854 เช่นเดียวกับการสามารถในการทำกำไร (PA) และการลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงาน (CI) ที่มีค่าเฉลี่ยไม่สูงนัก อยู่ที่ 0.064 และ 0.374 ตามลำดับ

ตารางที่ 3: ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ล่างซ้ายคือ Pearson Correlation ขวาบนคือ Spearman

Variables	PBSD	TBSD	ESG	Size	LEV	PA	CI
PBSD	1	-0.835**	0.145**	0.254**	0.305**	-0.0539**	0.048
TBSD	-0.724**	1	-0.146**	-0.188**	-0.295**	0.610**	-0.036
ESG	0.206**	-0.219**	1	0.476**	0.159**	-0.098**	-0.040
Size	0.364**	-0.442**	0.458**	1	0.492**	-0.262**	0.044
LEV	0.132**	-0.089*	0.044	0.325**	1	-0.451**	0.104**
PA	-0.224**	0.234**	-0.053	-0.201**	-0.298**	1	-0.064
CI	0.061	-0.115**	-0.041	0.054	0.196**	-0.070	1

หมายเหตุ: * Sig 0.05 (2-tailed), ** Sig 0.01 (2-tailed)

การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (PBSD) มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (TBSD) ขณะที่การเปิดเผยข้อมูล ESG มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลต่างถาวรทางภาษี ในทางตรงกันข้าม มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญกับผลต่างชั่วคราวทางภาษี แสดงให้เห็นว่า เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง การเปิดเผยข้อมูล ESG ส่งผลกระทบให้ผลต่างถาวรทางภาษีเพิ่มขึ้น และส่งผลให้ผลต่างชั่วคราวทางภาษีลดลง สำหรับขนาดกิจการ (Size) ความเสี่ยงในการก่อหนี้ (LEV) และความสามารถในการทำกำไร (PA) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลต่างถาวรทางภาษีและผลต่างชั่วคราวทางภาษี มีเพียงการลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงาน (CI) ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเฉพาะผลต่างชั่วคราวทางภาษี เท่านั้น

การทดสอบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นต่อกันหรือไม่ (Multicollinearity) ซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยตามข้อสมมติที่จำเป็นก่อนการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละคู่มีความสัมพันธ์กันไม่สูงกว่า +0.90 (Hair et al., 2010) รวมทั้งงานวิจัยนี้ได้พิจารณา VIF พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 1.164–1.734 มีค่าน้อยกว่า 10 (ดังตารางที่ 4) จึงถือว่า ไม่เกิดปัญหา Multicollinearity นอกจากนี้ การทดสอบปัญหา Autocorrelation โดยใช้สถิติ

Durbin-Watson: DW ตามแบบจำลองที่ 1 มีค่า 1.932 และแบบจำลองที่ 2 มีค่า 1.445 โดยค่า DW ประมาณ 2 แสดงว่าไม่เกิดปัญหา (Gujarati & Porter, 2009; Wooldridge, 2020b)

ตารางที่ 4: ผลการทดสอบสมมติฐานของการศึกษา

ตัวแปร	แบบจำลอง 1			แบบจำลอง 2		
	$\text{PBD}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{ESG}_{it} + \sum_{n=2}^5 \beta_n \text{Control}_{it} + \sum_{n=6}^9 \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{year}} + \sum_{n=10}^{15} \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{industry}} + \varepsilon_{it}$			$\text{TBTD}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{ESG}_{it} + \sum_{n=2}^5 \beta_n \text{Control}_{it} + \sum_{n=6}^9 \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{year}} + \sum_{n=10}^{15} \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{industry}} + \varepsilon_{it}$		
	B	t-stat	VIF	B	t-stat	VIF
ESG	0.107***	2.942	1.571	-0.061	-1.251	1.571
Size	4.867***	9.286	1.734	-8.241***	-11.696	1.734
LEV	-0.024	-0.034	1.311	2.680***	2.866	1.311
PA	-42.570***	-4.997	1.164	61.368***	5.358	1.164
CI	2.673	0.772	1.336	-9.272**	-1.991	1.336
Constant	-116.505	-9.599	N/A	194.265	11.905	N/A
Fixed Effect: Year, Industry	Yes			Yes		
Sig. F-Statistic	15.522***			18.496***		
Adj. R ²	0.219			0.252		
Durbin-Watson	1.932			1.445		
n	775			775		

หมายเหตุ: Sig *** p < 0.01, ** p < 0.05, * p < 0.10

ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานของการศึกษาตามตารางที่ 4 โดยแยกผลลัพธ์ของผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (PBD) ตามแบบจำลองที่ 1 และผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี (TBTD) ตามแบบจำลองที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองพบว่า แบบจำลองที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมทั้ง 2 แบบจำลองเห็นได้จากค่า F-Statistic มีนัยสำคัญทางสถิติ (p < 0.01) อยู่ที่ 15.522 ในแบบจำลองที่ 1 และ 18.496 ในแบบจำลองที่ 2

การเพิ่มขึ้นของระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG ส่งผลให้ PBD เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่าสัมประสิทธิ์ 0.107) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษีมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญกับระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG กล่าวคือ มีความสอดคล้องระหว่างข้อมูลที่มีการเปิดเผยด้าน ESG กับแนวปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลต่างถาวรทางภาษี ผลลัพธ์ดังกล่าวบ่งชี้ว่า บริษัทสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคมควบคู่ไปกับการสร้างความสัมพันธ์

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

อันดีกับสังคม และเสริมสร้างการรับรู้เชิงบวกในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียและสังคมโดยรวม ผลการศึกษานี้จึงสนับสนุนสมมติฐาน H1 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amarna et al. (2025)

ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG และ TBTD กลับเป็นเชิงลบ (ค่าสัมประสิทธิ์ -0.061) ซึ่งบ่งชี้ว่า บริษัทที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG ที่สูงขึ้นมีแนวโน้มลดพฤติกรรมการลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีในภาพรวม กล่าวคือ บริษัทให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG มีแนวโน้มลดพฤติกรรมการวางแผนภาษีเชิงรุก อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน H2 ผลลัพธ์นี้อาจสะท้อนให้เห็นว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG มีผลต่อการตัดสินใจด้านภาษีที่เป็นลักษณะถ่วงดุลมากกว่ากลยุทธ์ภาษีชั่วคราว ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจับคู่รายได้และค่าใช้จ่าย ตามมาตรฐานบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ของ Hanlon and Heitzman (2010) Martinez- Ferrero et al. (2022) และ Amarna et al. (2025)

ผลลัพธ์ดังกล่าวนำไปสู่ข้อสรุปว่า บริษัทที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG สูงมีความสอดคล้องกับการวางแผนภาษี โดยเลือกใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี (ผลต่างถาวรทางภาษี) เช่น การทำกิจกรรมเพื่อสังคม การให้การสนับสนุนหรืออุปถัมภ์ การจ้างแรงงาน และการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Arco-Castro et al., 2020) มากกว่าที่จะใช้ดุลยพินิจในการจัดการกำไรทางบัญชีหรือกำไรทางภาษี ซึ่งก่อให้เกิดผลต่างชั่วคราวทางภาษี ในบริบทนี้ การวางแผนภาษี ซึ่งสะท้อนพฤติกรรม การลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีจึงสอดคล้องกับกรอบของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียมากกว่ากรอบของทฤษฎีตัวแทนหรือทฤษฎีความชอบธรรม

สำหรับตัวแปรควบคุมพบว่า ขนาดของกิจการ (Size) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลต่างถาวรทางภาษี แสดงให้เห็นว่า บริษัทใหญ่มีแนวโน้มใช้การวางแผนภาษีผ่านธุรกรรมที่ได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี และมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลต่างชั่วคราวทางภาษี แสดงว่า บริษัทขนาดใหญ่มีการวางแผนภาษีผ่านการจัดการกำไรลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Amarna et al. (2025) ในขณะที่ความเสี่ยงในการก่อหนี้ (LEV) ไม่พบความสัมพันธ์กับผลต่างถาวร แต่พบความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลต่างชั่วคราว ชี้ให้เห็นว่า บริษัทที่มีความเสี่ยงในการก่อหนี้สูงมีแนวโน้มที่จะวางแผนภาษีผ่านการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ บริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไร (PA) เพิ่มขึ้นจะลดการวางแผนภาษีผ่านธุรกรรมที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีลง แต่จะวางแผนภาษีผ่านการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม บริษัทที่มีการลงทุนในสินทรัพย์ดำเนินงานสูงมีแนวโน้มที่จะลดการวางแผนภาษีผ่านการจัดการกำไรลง

การวิเคราะห์ความแกร่ง (Robustness Test)

การวิเคราะห์ Two-Stage Least Squares

งานวิจัยในอดีตพบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG และการวางแผนภาษีที่อาจมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างกัน (Lanis & Richard, 2012, 2013; Hoi et al., 2013) งานวิจัยนี้จึงวิเคราะห์ความแกร่งของผลการศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้การวิเคราะห์ Two-Stage Least Squares (2SLS) เพื่อให้มั่นใจว่า แบบจำลองเป็นไปตามข้อตกลงพื้นฐานของแบบจำลองถดถอยเชิงเส้นและเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอคติอันเนื่องมาจากปัญหา Endogeneity อันเกิดจากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับค่าคลาดเคลื่อน ซึ่งเกิดจากความเป็นเหตุเป็นผลย้อนกลับ (Reverses Causality) กล่าวคือ อาจมีข้อโต้แย้งได้ว่า การวางแผนภาษีเป็นสาเหตุให้เกิดการเปิดเผยข้อมูล ESG (Lanis & Richardson, 2013) หรือในทางกลับกัน การเปิดเผยข้อมูล ESG อาจเป็นสาเหตุของการวางแผนภาษี (Hoi et al., 2013; Lanis & Richardson, 2012) เพื่อตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงใช้ตัวแปรเครื่องมือ (Instrumental Variable) (Bound et al., 1995;

Reed, 2015) ร่วมกับการประมาณค่าแบบ 2SLS ในการวิเคราะห์ และเนื่องจากตัวแปรการเปิดเผยข้อมูล ESG ถูกสมมติให้เป็นตัวแปรภายใน (Endogenous Variable) ในแบบจำลอง งานวิจัยนี้จึงใช้ค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูล ESG ของอุตสาหกรรม (Industry-mean ESG) เป็น Instrumental Variable (Larcker & Rusticus, 2010; Robert & Whited, 2012) ในการประมาณค่าด้วยวิธี 2SLS

ตารางที่ 5: ผลการวิเคราะห์ Two-Stage Least Squares (2SLS)

ตัวแปร	แบบจำลอง 1			แบบจำลอง 2		
	$\begin{aligned} \text{PBD}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \text{Average ESG}_{it} \\ & + \sum_{n=2}^5 \beta_n \text{Control}_{it} \\ & + \sum_{n=6}^9 \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{year}} \\ & + \sum_{n=10}^{15} \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{industry}} \\ & + \varepsilon_{it} \end{aligned}$			$\begin{aligned} \text{TBTD}_{it} = & \beta_0 + \beta_1 \text{Average ESG}_{it} \\ & + \sum_{n=2}^5 \beta_n \text{Control}_{it} \\ & + \sum_{n=6}^9 \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{year}} \\ & + \sum_{n=10}^{15} \beta_n \text{Fixed Effect}_{it}^{\text{industry}} \\ & + \varepsilon_{it} \end{aligned}$		
	B	t-stat	VIF	B	t-stat	VIF
Average ESG ¹	0.045***	1.448	1.777	−0.020	−0.477	1.777
Size	4.986***	8.114	2.364	−8.889***	−10.796	1.734
LEV	−0.110	−0.156	1.322	2.878***	3.063	1.322
PA	−43.934***	−5.068	1.166	61.336***	5.346	1.166
CI	2.326	0.667	1.345	−9.483**	−2.028	1.345
Constant	−111.774	−7.274	N/A	205.353	9.974	N/A
Fixed Effect: Year, Industry	Yes			Yes		
Sig. F-Statistic	14.958***			18.375***		
Adj. R ²	0.212			0.251		
Durbin-Watson	1.926			1.432		
N	775			775		
First-stage Regression:						
Adj. R ²	0.958					
Sig. F-Statistic	3517.958***					
Tests of Endogeneity:						
Durbin-Wu-Huasman	3.408	0.031	N/A	2.844	1.944	N/A

หมายเหตุ: Sig *** p < 0.01, ** p < 0.05, * p < 0.10

¹ Average ESG วัดค่าโดยใช้ค่าเฉลี่ยของการเปิดเผยข้อมูล ESG แต่ละอุตสาหกรรม – ESG_i (Larcker & Rusticus, 2010; Robert & Whited, 2012)

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 5 แสดงให้เห็นผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับแบบจำลอง Fixed Effect Panel Data โดยค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูล ESG มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ PBTD สำหรับความสัมพันธ์ของค่าเฉลี่ยการเปิดเผยข้อมูล ESG กับ TBTD ที่มีความสัมพันธ์เชิงลบแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ให้ผลลัพธ์เช่นเดียวกับแบบจำลอง Fixed Effect Panel Data เช่นกัน นอกจากนี้ ผลการทดสอบ Dubin-Wu-Hausman แสดงให้เห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของค่าตลาดเคลื่อนจากสมการขั้นแรก (First-state Regression) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และยืนยันว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมในการกำหนดให้ตัวแปรการเปิดเผยข้อมูล ESG เป็น Endogenous Variable (Wooldridge, 2020a; Greene, 2018) และค่า Adj R² ซึ่งใช้เพื่อตรวจสอบความเกี่ยวข้องของ Instrumental Variable มีค่อนข้างสูง (0.958) แสดงให้เห็นว่า Instrumental Variable มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการเปิดเผยข้อมูล ESG อย่างเพียงพอ ดังนั้นจึงไม่พบปัญหาเรื่องเครื่องมืออ่อนแอ (Weak Instrument Problem)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี โดยพิจารณาว่าการเปิดเผยข้อมูล ESG ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้เสีย หรือถูกใช้เพื่อชี้นำหรือบิดเบือนการรับรู้ของผู้มีส่วนได้เสียในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนภาษี ทั้งนี้ มาตรการจูงใจทางภาษีในประเทศกำลังพัฒนามีส่วนช่วยในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน และการบูรณาการนโยบายภาษีกับความยั่งยืนอาจได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านการรายงานข้อมูล ESG

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เมื่อบริษัทมีระดับความมุ่งมั่นในการเปิดเผยข้อมูล ESG สูง ความสัมพันธ์กับผลต่างถาวรทางภาษีเป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนว่า บริษัทมีแนวโน้มเลือกลงทุนและมีส่วนร่วมต่อสังคมโดยตรง บริษัทเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานกิจกรรมด้าน ESG เพื่อสิทธิประโยชน์ทางภาษีภายใต้กรอบที่ภาครัฐอนุญาตเพื่อเสริมสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ขององค์กร ในลักษณะนี้ บริษัทสามารถสร้างคุณค่าให้แก่สังคมควบคู่กับการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อสังคม และแสดงออกให้ผู้มีส่วนได้เสียและสังคมโดยรวมรับรู้ผ่านการเปิดเผยข้อมูล ESG (Arco-Castro et al., 2020) แม้ว่าบริษัทสามารถถ่ายทอดความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการชำระภาษีโดยตรง (ไม่ใช่การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้) เพื่อแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมต่อสังคม แต่การชำระภาษีโดยตรงไม่สามารถสร้างชื่อเสียงหรือภาพลักษณ์เชิงบวกได้ในระดับเดียวกับการเปิดเผยข้อมูลด้าน ESG รวมทั้งการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีไม่ได้ขัดต่อเจตนารมณ์ในการจัดเก็บภาษีของภาครัฐแต่เป็นการสนับสนุนให้บริษัทมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผลลัพธ์ในส่วนนี้จึงสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder Theory) ซึ่งมองว่า การเปิดเผยข้อมูลด้านการดำเนินงานเพื่อสังคมและความยั่งยืนเป็นการตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสีย

มุมมองของผู้มีส่วนได้เสียต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์ด้านความยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียช่วยสร้างกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่นและสร้างความสามารถในการปรับตัว พร้อมทั้งช่วยสร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ มุมมองของผู้มีส่วนได้เสียยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจด้านความยั่งยืน สะท้อนถึงความสำคัญของแนวทางแบบมีส่วนร่วมและครอบคลุมเพื่อบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (Colasante et al., 2024)

ผลการศึกษาที่ยืนยันอีกว่า ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG กับผลต่างชั่วคราวระหว่างกำไรทางบัญชีกับกำไรทางภาษี ซึ่งการวางแผนภาษีผ่านผลต่างชั่วคราวทางภาษีสะท้อนพฤติกรรมในการจัดการกำไรและผู้บริหารมีแนวโน้มเปิดเผยข้อมูล ESG เพื่อผลประโยชน์ส่วนตนตามกรอบทฤษฎีตัวแทนหรือเพื่อแสวงหา

ความชอบธรรมตามกรอบทฤษฎีความชอบธรรม สอดคล้องกับข้อเสนอที่ว่า บริษัทที่มีระดับการเปิดเผยข้อมูล ESG สูง โดยรวมมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงภาษีลดลง (Lanis & Richardson, 2015; Kim & Im, 2017; Amarna et al., 2025)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาเชิงทฤษฎี ผลลัพธ์จากตัวชี้วัดผลกระทบของการวางแผนภาษีจากผลต่างถาวรทางภาษี สอดคล้องกับกรอบทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสีย สามารถตีความได้ว่า เป็นตัวบ่งชี้ของการที่บริษัทถูกมองว่า เป็นพลเมืองที่ดีเนื่องจากมีส่วนร่วมต่อสังคมโดยตรงผ่านกิจกรรมเพื่อสังคม การกุศล และการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันก็สามารถดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับพันธกิจด้านจริยธรรมของตนเองได้

งานวิจัยนี้มีส่วนช่วยเติมเต็มวรรณกรรมโดยการเชื่อมโยงการปฏิบัติด้าน ESG เข้ากับแนวปฏิบัติด้านภาษีโดยตรง ซึ่งเป็นประเด็นที่งานวิจัยส่วนใหญ่มักพิจารณาตัวชี้วัดทางการเงิน ทั้งที่การพิจารณาตัวชี้วัดที่ไม่ใช่การเงินสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการประเมินความสอดคล้องของมาตรการต่าง ๆ ที่บริษัทนำมาใช้ นอกจากนี้ การศึกษานี้เน้นย้ำถึงการแยกการวางแผนภาษีออกเป็นผลต่างถาวรทางภาษีและผลต่างชั่วคราวทางภาษีเพื่อช่วยให้สามารถอธิบายการตัดสินใจและแรงจูงใจที่แตกต่างกันของบริษัทได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ในกรณีของผลต่างถาวรทางภาษี บริษัทสามารถใช้โอกาสที่กฎหมายภาษีอนุญาตให้จัดสรรทรัพยากรเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและการมีส่วนร่วมโดยตรงกับสังคม ในขณะเดียวกันสำหรับผลต่างชั่วคราวทางภาษี นักวิเคราะห์และนักลงทุนควรตระหนักว่า แม้บริษัทจะมีความสามารถในการทำกำไรสูงและมีภาระภาษีต่ำ แต่ผลลัพธ์ดังกล่าวอาจเกิดจากแนวปฏิบัติด้านภาษีที่มีลักษณะเชิงฉวยโอกาสหรือการบิดเบือนข้อมูลทางบัญชี (Amarna et al., 2025)

ในทางปฏิบัติ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ภาครัฐสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อจูงใจให้บริษัทลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมได้ ขณะที่ในเชิงทฤษฎีผลการศึกษาสนับสนุนว่า กรอบของทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อมูล ESG และการวางแผนภาษีได้ โดยผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า สำหรับผลต่างถาวรทางภาษีที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาปัจจุบัน บริษัทมีแนวโน้มเลือกการวางแผนภาษีผ่านการมีส่วนร่วมกับสังคมโดยตรงภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายอนุญาต อย่างไรก็ตาม สำหรับผลต่างชั่วคราวทางภาษีไม่มีความสัมพันธ์ต่อการเปิดเผยข้อมูล ESG

ผลการศึกษานี้มีความสำคัญเชิงนโยบาย โดยสามารถให้ผู้กำหนดนโยบายออกแบบกฎระเบียบที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นผ่านการบูรณาการการนำเสนอข้อมูลด้านภาษีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวาระด้าน ESG ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้บริษัทตระหนักถึงผลกระทบของพฤติกรรมด้านภาษีของตนมากขึ้น การเชื่อมโยงการเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษียังช่วยให้บริษัทสามารถปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสร้างสมดุลระหว่างมิติด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจ (รวมถึงความรับผิดชอบต่อด้านภาษี) การทำความเข้าใจความเชื่อมโยงดังกล่าวจึงมีนัยสำคัญต่อการกำหนดกลยุทธ์องค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะของการศึกษา

การศึกษานี้ยังมีข้อจำกัดหลายประการ ประการแรก กลุ่มตัวอย่างจำกัดอยู่ที่บริษัทจำนวน 155 บริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีความมุ่งมั่นด้านความยั่งยืน ซึ่งอาจจำกัดความสามารถในการอ้างอิงผลการศึกษาไปยังบริบทอื่น ประการที่สอง บริษัทอาจลดภาระค่าใช้จ่ายภาษีผ่านเขตปลอดภาษี (Tax Free Zone) หรือการย้ายถิ่นฐานภาษี (Tax Havens) ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ ปัจจัยอื่น ๆ เช่น โครงสร้างธรรมาภิบาล การกำกับดูแลภายใน และบทบาทของผู้สอบบัญชีภายนอก อาจมีอิทธิพลต่อการวางแผนภาษี แต่ไม่ได้ถูกรวมไว้ในแบบจำลอง และประการสุดท้าย แม้งานวิจัยนี้จะใช้การเปิดเผยข้อมูล ESG เป็นตัวแทนในการสะท้อนระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท แต่ควรตระหนักว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG อาจไม่ได้สะท้อนถึงการปฏิบัติหรือมีผลการดำเนินงานด้าน ESG ที่แท้จริงของบริษัท

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่บริษัทเลือกนำเสนอ ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจเชิงกลยุทธ์ เช่น การสร้างภาพลักษณ์องค์กร การตอบสนองต่อแรงกดดันจากผู้มีส่วนได้เสีย หรือข้อกำหนดด้านการรายงาน

สำหรับงานวิจัยในอนาคต ควรพิจารณาขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังประเทศที่มีความหลากหลายด้านวัฒนธรรม กฎระเบียบ และมาตรฐานการบัญชีเพื่อเพิ่มความสามารถในการอธิบายผลการศึกษาทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยขยายขอบเขตของการอธิบายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้มากยิ่งขึ้นและเพิ่มขอบเขตของการนำผลการศึกษาไปใช้ในทางปฏิบัติในแต่ละประเทศที่มีข้อกำหนดที่แตกต่างกันได้มากขึ้นด้วย นอกจากนี้ การวัดค่าตัวชี้วัดทางเลือกอื่นของการวางแผนภาษี อาจช่วยยืนยันผลการศึกษาและช่วยให้เข้าใจรายละเอียดของกลยุทธ์ภาษีมากขึ้น และการศึกษาบทบาทของตัวแปรกำกับ (Moderator Variable) จะช่วยอธิบายได้ว่า การเปิดเผยข้อมูล ESG มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์ด้านภาษีของบริษัทอย่างไร

REFERENCES

- Amarna, K., López-Pérez, M. V., Garde-Sánchez, R., & Rodríguez-Ariza, L. (2025). ESG information disclosure and its relationship to tax practices: Stakeholder-friendly or legitimacy-seeking? *Sustainable Development*, 33(3), 3906–3917. <https://doi.org/10.1002/sd.3333>
- Arco-Castro, M. L., López-Pérez, M. V., Rodríguez-Gómez, S., & Garde-Sánchez, R. (2020). Do stakeholders modulate philanthropic strategy? Corporate philanthropy as stakeholders' engagement. *Sustainability*, 12(18), 7242. <https://doi.org/10.3390/su12187242>
- Armstrong, C. S., Blouin, J. L., & Larcker, D. F. (2012). The incentives for tax planning. *Journal of Accounting and Economics*, 53(1–2), 391–411. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2011.04.001>
- Armstrong, C. S., Glaeser, S., & Kepler, J. D. (2019). Strategic reactions in corporate tax planning. *Journal of Accounting and Economics*, 68(1), 101232. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2019.101232>
- Badertscher, B. A., Katz, S. P., & Rego, S. O. (2013). The separation of ownership and control and corporate tax avoidance. *Journal of Accounting and Economics*, 56(2–3), 228–250. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2013.08.005>
- Bound, J., Jaeger, D. A., & Baker, R. M. (1995). Problems with instrumental variables estimation when the correlation between the instruments and the endogenous explanatory variable is weak. *Journal of the American Statistical Association*, 90(430), 443–450. <https://doi.org/10.1080/01621459.1995.10476536>
- Chen, S., Chen, X., Cheng, Q., & Shevlin, T. (2010). Are family firms more tax aggressive than non-family firms? *Journal of Financial Economics*, 95(1), 41–61. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2009.02.003>
- Colasante, A., D'Adamo, I., De Massis, A., & Italiano, S. (2024). An exploratory study of stakeholder views on the sustainable development of mountain tourism. *Sustainable Development*, 32(4), 3722–3735. <https://doi.org/10.1002/sd.2837>
- Comprix, J., Graham, R. C., & Moore, J. A. (2011). Empirical evidence on the impact of book-tax differences on divergence of opinion among investors. *Journal of the American Taxation Association*, 33(1), 51–78.
- Deegan, C. (2002). The legitimising effect of social and environmental disclosures: A theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 282–311. <https://doi.org/10.1108/09513570210435852>
- Deegan, C., Rankin, M., & Tobin, J. (2002). An examination of the corporate social and environmental disclosures of BHP from 1983–1997: A test of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 312–343. <https://doi.org/10.1108/09513570210435861>
- Desai, M. A., & Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high-powered incentives. *Journal of Financial Economics*, 79(1), 145–179. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2005.02.002>

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

- Dhaliwal, D. S., Li, O. Z., Tsang, A., & Yang, Y. G. (2011). Voluntary nonfinancial disclosure and the cost of equity capital: The initiation of corporate social responsibility reporting. *The Accounting Review*, 86(1), 59–100. <https://doi.org/10.2308/accr.000000005>
- Dridi, W., & Boubaker, A. (2015). The difference between the accounting result and taxable income in detecting earnings management and tax management: The Tunisian case. *International Journal of Business and Management*, 10(7).
- Dunbar, A., Higgins, D. M., Phillips, J. D., & Plesko, G. A. (2010). What do measures of tax aggressiveness measure? National Tax Association Proceedings, 18–26.
- Durbin, J. (1954). Errors in variables. *The Review of the International Statistical Institute*, 22(1/3), 23–32.
- Dyreg, S. D., Hanlon, M., & Maydew, E. L. (2010). The effects of executives on corporate tax avoidance. *The Accounting Review*, 85(4), 1163–1189. <https://doi.org/10.2308/accr.2010.85.4.1163>
- Frank, M. M., Lynch, L. J., & Rego, S. O. (2009). Tax reporting aggressiveness and its relation to aggressive financial reporting. *The Accounting Review*, 84(2), 467–496.
- Freeman, R. E. (1984). Strategic management: A stakeholder approach. Pitman.
- Friedman, M. (1970). A theoretical framework for monetary analysis. *Journal of Political Economy*, 78(2), 193–238. <https://doi.org/10.1086/259623>
- Friese, A., Link, S., & Mayer, S. (2008). Taxation and corporate governance—The state of the art. In W. Schön (Ed.), Tax and corporate governance (pp. 357–425). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-540-77276-7_12
- Godfrey, P. C., Merrill, C. B., & Hansen, J. M. (2009). The relationship between corporate social responsibility and shareholder value: An empirical test of the risk management hypothesis. *Strategic Management Journal*, 30(4), 425–445. <https://doi.org/10.1002/smj.750>
- Greene, W. H. (2018). Econometric analysis (8th ed.). Pearson.
- Gujarati, D. N., & Porter, D. C. (2009). Basic econometrics (5th ed.). McGraw-Hill.
- Gulzar, M. A., Cherian, J., Sial, M. S., Badulescu, A., Thu, P. A., Badulescu, D., & Khuong, N. V. (2018). Does corporate social responsibility influence corporate tax avoidance of Chinese listed companies? *Sustainability*, 10(12), 4549. <https://doi.org/10.3390/su10124549>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). Multivariate data analysis (7th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Hanlon, M., & Heitzman, S. (2010). A review of tax research. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2–3), 127–178.
- Hausman, J. A. (1978). Specification tests in econometrics. *Econometrica*, 46(6), 1251–1271.

- Hill, C. W. L., & Jones, T. M. (1992). Stakeholder–agency theory. *Journal of Management Studies*, 29(2), 131–154. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.1992.tb00657.x>
- Hoi, C. K., Wu, Q., & Zhang, H. (2013). Is corporate social responsibility associated with tax avoidance? Evidence from irresponsible CSR activities. *The Accounting Review*, 88(6), 2025–2059. <https://doi.org/10.2308/accr-50544>
- Huang, D. F., & Chang, M.-L. (2016). Do auditor-provided tax services improve the relation between tax-related internal control and book-tax differences? *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 23(2), 177–199. <https://doi.org/10.1080/16081625.2014.1003570>
- IASB. (2026). IAS 12 Income Taxes. IFRS Foundation.
- Inger, K. K. (2014). Relative valuation of alternative methods of tax avoidance. *The Journal of the American Taxation Association*, 36(1), 27–55. <https://doi.org/10.2308/atax-50606>
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360. [https://doi.org/10.1016/0304-405X\(76\)90026-X](https://doi.org/10.1016/0304-405X(76)90026-X)
- Kim, J. H., & Im, C. C. (2017). The study on the effect and determinants of small- and medium-sized entities conducting tax avoidance. *Journal of Applied Business Research*, 33(2), 375–390. <https://doi.org/10.19030/jabr.v33i2.9900>
- Kim, Y., Park, M. S., & Wier, B. (2012). Is earnings quality associated with corporate social responsibility? *The Accounting Review*, 87(3), 761–796.
- Laguir, I., Staglianò, R., & Elbaz, J. (2015). Does corporate social responsibility affect corporate tax aggressiveness? *Journal of Cleaner Production*, 107, 662–675. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.05.059>
- Lanis, R., & Richardson, G. (2012). Corporate social responsibility and tax aggressiveness: An empirical analysis. *Journal of Accounting and Public Policy*, 31(1), 86–108. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2011.10.006>
- Lanis, R., & Richardson, G. (2013). Corporate social responsibility and tax aggressiveness: A test of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 26(1), 75–100. <https://doi.org/10.1108/09513571311285621>
- Lanis, R., & Richardson, G. (2015). Is corporate social responsibility performance associated with tax avoidance? *Journal of Business Ethics*, 127(2), 439–457. <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2052-8>
- Larcker, D. F., & Rusticus, T. O. (2010). On the use of instrumental variables in accounting research. *Journal of Accounting and Economics*, 49(3), 186–205. <https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2009.11.004>

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

- Lee, B. B., Dobiyanski, A., & Minton, S. (2015). Theories and empirical proxies for corporate tax avoidance. *Applied Business and Economics*, 17(3), 21–34.
- Lev, B., Petrovits, C., & Radhakrishnan, S. (2010). Is doing good good for you? How corporate charitable contributions enhance revenue growth. *Strategic Management Journal*, 31(2), 182–200. <https://doi.org/10.1002/smj.810>
- Luo, B. (2019). Effects of auditor-provided tax services on book-tax differences and on investors' mispricing of book-tax differences. *Advances in Accounting*, 47, 100434. <https://doi.org/10.1016/j.adiaac.2019.100434>
- Makni, Y., Affes, H., & Trigui, I. (2019). Do socially responsible firms pay their right part of taxes? Evidence from the European Union. *Journal of Applied Business and Economics*, 21(1), 24–48. <https://doi.org/10.33423/jabe.v21i1.655>
- Mao, C. X. (2019). Effect of corporate social responsibility on corporate tax avoidance: Evidence from China. *Accounting & Finance*, 59(4), 2929–2966. <https://doi.org/10.1111/acf.12479>
- Martínez-Ferrero, J., Banerjee, S., & García-Sánchez, I. M. (2016). Corporate social responsibility as a strategic shield against costs of earnings management practices. *Journal of Business Ethics*, 133(2), 305–324. <https://doi.org/10.1007/s10551-014-2399-x>
- Martínez-Ferrero, J., Banerjee, S., & García-Sánchez, I.-M. (2022). ESG information disclosure and its relationship to tax practices: Stakeholder-friendly or legitimacy-seeking? *Journal of Business Ethics*, 177(2), 257–285. <https://doi.org/10.1007/s10551-021-04896-0>
- Martínez-Martínez, D., Andrades, J., Larrán, M., Muriel, M. J., & Lechuga Sancho, M. P. (2021). Determinants of earnings management in Spanish SMEs and its relationship with ESG: The relevance of sector life cycle stage. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 28(3), 399–428. <https://doi.org/10.1108/JSBED-09-2019-0308>
- Masiya, M., Hall, S., Murray, S., Etter-Phoya, R., Hannah, E., & O'Hare, B. (2024). Tax expenditures and progress to the Sustainable Development Goals. *Sustainable Development*, 32(6), 6144–6162. <https://doi.org/10.1002/sd.3016>
- McGuire, S. T., Omer, T. C., & Wang, D. (2012). Tax avoidance: Does tax-specific industry expertise make a difference? *Accounting Review*, 87(3), 975–1003.
- Moore, J. A. (2012). Empirical evidence on the impact of external monitoring on book-tax differences. *Advances in Accounting*, 28(2), 254–269. <https://doi.org/10.1016/j.adiaac.2012.06.002>
- Ortas, E., & Gallego-Álvarez, I. (2020). Bridging the gap between corporate social responsibility performance and tax aggressiveness: The moderating role of national culture. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 33(4), 825–855. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2018-3410>

- Park, S. (2017). Corporate social responsibility and tax avoidance: Evidence from Korean firms. *Journal of Applied Business Research*, 33(6), 1059–1068. <https://doi.org/10.19030/jabr.v33i6.10045>
- Phillips, J., Pincus, M., & Rego, S. O. (2003). Earnings management: New evidence based on deferred tax expense. *The Accounting Review*, 78(2), 491–521.
- Pratiwi, I. S., & Siregar, S. V. (2019). The effect of corporate social responsibility on tax avoidance and earnings management: The moderating role of political connections. *International Journal of Business*, 24(3), 229–248.
- Reed, W. R. (2015). On the practice of lagging variables to avoid simultaneity. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 77(6), 897–905. <https://doi.org/10.1111/obes.12092>
- Rego, S. O., & Wilson, R. (2012). Equity risk incentives and corporate tax aggressiveness. *Journal of Accounting Research*, 50(3), 775–810. <https://doi.org/10.1111/j.1475-679X.2012.00438.x>
- Roberts, M. R., & Whited, T. M. (2013). Endogeneity in empirical corporate finance. In G. M. Constantinides, M. Harris, & R. M. Stulz (Eds.), *Handbook of the economics of finance* (Vol. 2, pp. 493–572). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-44-453594-8.00007-3>
- Salihu, I. A., Obid, S. N. S., & Annuar, H. A. (2013). Measures of corporate tax avoidance: Empirical evidence from an emerging economy. *International Journal of Business and Society*, 14(3), 412–427.
- Scholes, M. S., Wolfson, M. A., Erickson, M., Hanlon, M., Maydew, E., & Shevlin, T. (2015). *Taxes and business strategy* (5th ed.). Pearson.
- Securities and Exchange Commission, Thailand. (2020). The SEC joins as a supporter of TCFD and enhances disclosure requirements. https://www.sec.or.th/EN/Pages/News_Detail.aspx?SECID=8746
- Securities and Exchange Commission, Thailand. (2023). Annual registration statement (Form 56-1 One Report) guidelines. <https://www.sec.or.th>
- Shafai, N. A., Amran, N. A., & Ganesan, Y. (2018). Corporate social responsibility and tax avoidance: Evidence from Malaysia. *International Journal of Business and Society*, 19(3), 491–508.
- Sikka, P. (2010). Smoke and mirrors: Corporate social responsibility and tax avoidance. *Accounting Forum*, 34(3–4), 153–168. <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2010.05.002>
- Stock Exchange of Thailand. (2023). Sustainability disclosure guidelines for listed companies. <https://www.set.or.th>
- Suchman, M. C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571–610. <https://doi.org/10.5465/amr.1995.9508080331>
- Ullah, S., Luo, R., Adebayo, T. S., & Kartal, M. T. (2023). Dynamics between environmental taxes and ecological sustainability: Evidence from top-seven green economies by novel quantile approaches. *Sustainable Development*, 31(2), 825–839. <https://doi.org/10.1002/sd.2436>

การเปิดเผยข้อมูล ESG กับการวางแผนภาษี:

เพื่อตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียหรือแสวงหาความชอบธรรม หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

- Wahab, N. S. A., & Holland, K. (2015). The persistence of book-tax differences. *The British Accounting Review*, 47(4), 339–350.
- Wang, F., Xu, S., Sun, J., & Cullinan, C. P. (2020). Corporate social responsibility and tax avoidance: Evidence from China. *Journal of Corporate Finance*, 63, 101695. <https://doi.org/10.1016/j.jcorpfin.2020.101695>
- Wooldridge, J. M. (2020a). *Econometric analysis of cross section and panel data* (2nd ed.). MIT Press.
- Wooldridge, J. M. (2020b). *Introductory econometrics: A modern approach* (7th ed.). Cengage Learning.
- Wu, D.-M. (1973). Alternative tests of independence between stochastic regressors and disturbances. *Econometrica*, 41(4), 733–750.
- Yoon, B., Lee, J. H., & Cho, J. H. (2021). The effect of ESG performance on tax avoidance—Evidence from Korea. *Sustainability*, 13(12), 6729. <https://doi.org/10.3390/su13126729>
- Zeng, T. (2019). Relationship between corporate social responsibility and tax avoidance: International evidence. *Social Responsibility Journal*, 15(2), 244–257. <https://doi.org/10.1108/SRJ-03-2018-0056>